

učitelje! Saj je videti, kakor bi jih njih vestno izpolnjevanje dolžnosti tudi telesno redilo.

Če se pa tuintam kak nezadovoljnež oglasi, gotovo ne razume svojih dolžnosti; treba ga samo malo okrcati in mu tako oči odpreti, pa mirna Bosna!

Ali se ni tako godilo pri nas? Ali nismo morali ravno najboljši izmed nas za svoje požrtvovalno delovanje mnogokrat krvaveti? In kaj je bila posledica? Ali smo se morebiti potegnili za svojega tovariša? A — kaj še! Molčali smo, tuintam se celo hlinili, da nam ostane vsaj ista skorjica, katero že imamo ali nam jo vsaj zakon obeta, če bomo „pridni“. Tako smo ostali strahopetni, omahljivi in pokorni vsakomur, ki se je bodisi opravičeno ali neopravičeno drgnil ob nas; klanjali smo se onim, ki so imeli le senco vpliva pri naših oblastvih, takisto tudi onim, ki so lahko s srebrniki žvenkljali po žepu.

A to je sramotilno za nas in škodljivo izročeni nam mladini. Ali ni naša naloga, vzgajati trdne značaje, vestne može in poštene žene? Kako more pa kdo drugemu dati, česar sam nima? Torej, če kdo, mora učitelj biti mož od pet do glave. Le takšen more svoji nalogi zadostovati. Možat učitelj pa tudi zna sebe in svoj rod ceniti, on ve, kdaj in komu se ima klanjati, kakor tudi kje in kdaj ima tirjati. On ne ceni svojega stanu po plači, kakor store to drugi, ampak po vzvišenosti odkazane mu naloge.

Naših plač si sicer ne moremo sami odmeriti, a z vestnim izpolnjevanjem svojih dolžnosti in z možatim zagovarjanjem svojih pravic jih lahko izboljšamo. Ne smemo mirno čakati, da nam naši krušni očetje iz golega idealizma in navdušenja za naš vzvišeni poklic preskrbe večjih hlebcev, ampak gibati se moramo. Pa ne posamezni, temveč „vsi za enega, eden za vse“.

V nadi, da bo ta naš list k oživiljenju stanovske zavednosti in celokupnosti mnogo pripomogel, da nam bo izvrstno orožje v boju za napredek in prostost šole in boljše bodočnosti našega stanu, sem njega ustanovitev že več let po mogočnosti zagovarjal — (glej članke „Naša organizacija“ v „Popotniku!“) — in sem ga tako vesel, da lahko obrnem nase pesnikove besede: „Ena se tebi je želja spolnila“.

Sprejmi torej, „Učiteljski Tovariš“, naše iskrene pozdrave k svojemu prerobenju, razširi se po vsi naši bedni domovini in izpolni naše, četudi smeje upe. Naprej!

Idealist.

Goriško.

Drugi stanovi in mi. Ne le vse uradništvo je mnogo bolje plačano nego učiteljstvo, ampak tudi vse državno služabništvo nas je prekosilo. Za državnim uradništvom in služabništvom prihaja tudi deželno, mestno in privatno do izboljšanja, katerega je kolikor toliko deležno tudi učiteljstvo zunaj — naše dežele.

Mestno starešinstvo ljubljansko je že izboljšalo plače mestnim slugam; iz razpisanih služeb je razvidno, da so v Ljubljani sluge na mestnih ljudskih šolah bolje plačani — kakor na Goriškem ljudski učitelji. Ali ni to zopet škandal! Kdaj operejo tak madež z goriške dežele?!

Marsikateri učitelj bi se rad rešil nehvaležnega učiteljevanja na Goriškem, a njegovo prizadevanje je zastonj. Dokler je še mlad, se ne more preseliti, ker mu je na poti državna podpora, katero je dobival na učiteljišču, ali pa vojaščina.

Ako pa bi se hotel pozneje rešiti stanu, katerega sovražijo bogovi — posebno na Goriškem — se mu stavi po robu tako, da nima upanja, da bi dobil že itak sramotno pičlo pokojnino. Država ne dela svojim uradnikom in služabnikom nikakih zaprek, ako hote zapustiti državno službo.

Tudi drugače se delajo zapreke, da ne morejo učitelji prestopiti v druge službe. Ako je poleg učitelja le še kateri drugi prosilec, ne dobi učiteljske službe, četudi bi bil zanj mnogo bolj usposobljen — samo zato, ker je učitelj. Državni in deželni upravi je na tem, da ima učiteljstvo in zato dela vse mogoče zapreke, da učitelj mora ostati to, kar je — četudi pri tem gineva.

In pri vsem tem se zahteva še od učiteljstva, naj poučuje z vso vnemo na versko-nravni podlagi. Naj vzgaja značajne državljane. Z učiteljstvom se postopa malo boljše kakor s sužnji, ono pa naj bo idealno, moralno, vneto za dobro in lepo. Čudne razmere in čudne zahteve. Zanimarjeni hlapec naj gori v ljubezni za koristi gospodarja — svojega zatiralca!

Take in enake misli nam silijo na papir danes, ko ni v solo nobenega otroka radi hude zime. Zunaj v prirodi razsajajo divji elementi; nam pa je pri srcu mrz in zopet mrz . . . In naša oblastva?! Kaj jim je mari naše gorje?!

„G.“

Vestnik.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gpč. Franja Zemme, učiteljica v Ljubljani, 8 K.

Učiteljski konvikt v Ljubljani: G. Josip Petrič, trgovec s šolskimi zvezki in raznimi šolskimi potrebščinami v Ljubljani, na račun minolega leta 200 K; gospod Ferdo Juvanec, učitelj v Cerknici, 5 K; gospod Rihard Šeber, lastnik tiskarne v Postojini, 30 K; gospod Miha Kalan, nadučitelj v Št. Petru na Notranjskem, 4 K; gospodična Franja Zemme, učiteljica v Ljubljani, na knj. kr. podr. št. 43 33-60 K; gospod Janko Žirovnik, nadučitelj v Št. Vidu pri Ljubljani, 4 K; gospod Fran Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje), 2 K; gospod Andrej Grčar, nadučitelj v Radovljici, 2 K; gospod Janko Toman, nadučitelj in župan v Moravčah, 2 K.

J. Dimnik,
blagajnik.

Imenovanja. Gimnazijski ravnatelj v Mariboru gospod dr. Glowacki je imenovan udom deželnega šolskega sveta štajerskega. Za okrajne šolske nadzornike so imenovani na Spodnjem Štajerskem gg.: Ivan Ranner v Laškem trgu za okraje Ormož, ptujska okolica, Rogatec, Ljutomer in Gorenja Radgona, prof. dr. Janko Bezjak v Mariboru za okraje Št. Lenart, Slovenska Bistrica in mariborska okolica, Josip Zupanek v Grižah za okraje celjska okolica, Vrnsko, Šmarje in Gornji grad, Josip Vodušek v Trbovljah za okraje Kozje, Sevnica, Brežice in Laški trg, Ivan Dreflak v Rogatecu za okraje Marenberg, Šoštanj, Slovenji Gradec in Konjice ter Fr. Frisch v Mariboru za mesta Maribor, Celje in Ptuj.

Pedagogičsko društvo v Krškem priporoča sledeče knjige po nižani ceni: a) III., IV., V., VI. Pedagogičski letnik, prej 1 gld. 10 kr., sedaj 60 kr.; b) Slavnostni pedagogičski letnik, prej 1 gld. 40 kr., sedaj 80 kr.; c) Logika, prej 60 kr., sedaj 40 kr.; d) Občno ukoslovje, prej 60 kr., sedaj 40 kr.; e) Izkustveno dušeslovje, prej 60 kr., sedaj 40 kr.; f) Jezikovni pouk, prej 60 kr., sedaj 40 kr.; g) Nazorni pouk, prej 1 gld. 30 kr., sedaj 90 kr.; h) Navod k početnemu risanju, prej 40 kr., sedaj 30 kr.; i) Pouk o értežih, prej 40 kr., sedaj 30 kr.; k) Stavbni érteži, prej 1 gld., sedaj 70 kr. Te cene veljajo za naročnike, ki naroče knjige naravnost pri odboru v Krškem. Pri cenah je vračunjena tudi poštnina.

Občni zbor učiteljskih društev. Dne 28. grudna m. l. dopoldne se je vršil ob veliki vdeležbi V. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“. Vse delovanje društva obstoji v nabiranju denarja. Iz blagajnikovega poročila smo slišali, da ima društvo že blizo šest tisoč gld. premoženja in poleg tega še „Cesarja Franca Jožefa I. jubilejsko ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“ v znesku 1400 gld. Natančneje poročilo bomo priobčili pozneje. V odbor so bili izvoljeni ti-le gg.: Andrej Žumer, predsednik; Fr. Gabršek, I. podpredsednik; Jos. Cepuder, II. podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; J. Dimnik, blagajnik; Fran Črnagoj, J. Furlan, E. Gangl in J. Likar, odborniki. Pregledovalcem računov so bili izbrani gg.: A. Javoršek, M. Josin in J. Krulec. Takoj za tem društvom je zborovalo deželno „Slovensko

učiteljsko društvo*; v odbor so bili izvoljeni gospodje: J. Režek, J. Likar, E. Gangl, Fran Črnagoj, J. Dimnik, L. Jelenc, L. Letnar, Fr. Gabršek in J. Verbič. Pregledovalci računov so gospodje: A. Javoršek, M. Josin in Al. Kecelj.

„Slovenska Šolska Matica“. Na povabilo gospoda ravnatelja Schreinerja iz Maribora se je vršil dne 28. grudnia m. l. popoldne v posvetovalnici tukajšnje višje gimnazije osnovalni shod „Slovenske Šolske Matice“. Shod, katerega se je vdeležilo okolo 50 srednješolskih profesorjev in ljudskošolskih učiteljev, je sprejel načrt pravil in volil ta-le začasni odbor: g. H. Schreiner, predsednik; odborniki gg.: J. Dimnik, Fran Gabršek, Fr. Hubad, Fr. Levec, Bl. Matek, dr. A. Medved, M. J. Nerat in A. Senekovič.

„Slavisches Echo“ bo izhajal od novega leta dalje vsak teden. Namen mu je, braniti interese slovanskih narodov na vse strani. Ime urednika g. Podgornika je nam porok, da bo list vršil svojo nalogo kar najbolje. Zato list priporočamo. Stane 6 gld. na leto.

„Mrtva roka“. — Dunajski časopis „Statistische Monatschrift“ prinaša pregled imetka „mrtve roke“. Iz tega vidimo, da je vrednost imetka katoliške cerkve v Avstriji označena z — 509,416.968 gld. V tej vrednosti imetka je zastopana ljubljanska škofija s — 13,589.281 gld., Goriška pa s 3,061.828 gld. Če same obresti tega velikanskega kapitala bi zadostovale, da se zveča vsem nižjim duhovnikom in vsem učiteljem plača na dostojno višino.

Volitev 8 zastopnikov v pomnoženi šolski svet goriške okolice. Dne 21. m. m. so župani in podžupani volili sledeče gospode: Filipa Terpina, župana iz sv. Križa s 173 glasi; Miho Zego, župana iz Kanala s 172; Andr. Konjedica, župana iz Plavi s 172; Jožefa Pavlico, župana iz Rihemberga s 150; Antona Skolariša, posestnika iz Vipolže, s 114; Antona Klancića, župana iz Podgore s 102; Andr. Jakila, posestnika v Rupi, s 96; Antona Bratuža, posestnika v Čepovanu, s 95.

Novi načelni minister — v ministrstvu Wittek — sekcijiski načelnik Alfred vitez pl. Bernd, se je rodil 19. listopada 1849. na Dunaju. Svoje študije je dovršil na terezijanski akademiji in je l. 1872. stopil v službo pri nižjeavstrijskem namestništvu in bil imenovan tu l. 1885. namestniškim tajnikom, l. 1885. je prevzel začasno vodstvo okraj. glavarstva Waidhofen ob Tajni in meseca kimavca istega leta je postal okrajni glavar ravnatam, a meseca listopada 1886 je bil kot okrajni glavar postavljen v Sechshaus. L. 1891. je bil prideljen vitez pl. Bernd nižjeavstrijskemu namestništvu; l. 1892 je postal namestniški svetnik, a l. 1896. je dobil naslov in značaj dvornega svetnika, l. 1898. je bil pa imenovan sekcijiskim načelnikom v naučnem ministrstvu. — a.

Šolski prijatelj. Dne 12. vel. srpana 1897. je umrl v Borovnici posestnik gosp. Lovro Verbič in volil med drugim tudi 2000 gld. z namenom, naj se vsakoletne obresti porabijo v podporo ondodnim ubožnim šolarjem.

S tem si je blagi mož postavil pač najlepši in najtrajnejši spomenik in s hvaležnim srcem se mu lahko zakliče: Blag mu spomin!

Bog nam nakloni mnogo takih šolskih prijateljev!

Usposobljenostni izpiti za meščanske šole. Pred c. kr. izpraševalno komisijo v Gorici so bili listopada m. l. tudi izpiti za meščanske šole; oglasila sta se izmed Slovencev gđe. Avgusta Santel, učiteljica na Sloginih zavodih v Gorici, in g. Ivan Nekerman, učit. voditelj c. kr. pripravnic na Proseku.

Oba kandidata sta naredila izpit iz II. skupine s slovenskim in nemškim učnim jezikom z dobrim uspehom; gđna. Santel si je izvolila namesto prirodopisa iz II. skupine prostoročno risanje iz III. skupine.

Izjava. Da se ne bode — vkljub vsi jasnosti naše resolucije, sprejete pri mariborskem shodu — vedoma ali nevedoma napačno umevalo in sodilo naše mišljenje, izjavljam za zdaj sledeče:

Mi smo globokega prepričanja, da se veronauk in verska vzgoja nikakor in nikdar ne sme odstraniti iz šole.

Šola pa mora ostati neodvisna od cerkve. Učiteljstvo bodi svobodno!

Napredek šolstva v vsakem oziru nam je svet in najodločneje smo proti vsaki reakciji.

Sveta nam je narodnost in ljubezen do očetnjave. Svoje pravice tirjamo.

Kar se tiče složnega delovanja s častito duhovščino, pripoznavamo popolnoma nje važnost za našo narodno prosveto. Možno pa je to složno delovanje edino le na zgoraj označeni podlagi.

Glede razmerja med učiteljstvom in političnimi strankami zastopamo mnenje, da bodi učiteljstvo kolkortoliko nad strankami in da ne hlapčuj — odkrito ali prikrito — nobeni! Za seboj imej narod!

Ta svoja načela in upravičenje svojega postopanja hočemo razjasniti v „Zavezinih“ glasilih, od katerih upamo in zahtevamo popolno nepristranost.

V Č a d r a m u, pošta Oplotnica, dne 22. grudnia 1899.

Ludovik Černej.

Izjava. „Učiteljsko društvo za radovljjski okraj“ se popolnoma strinja s pisavo uredništva „Učiteljskega Tovariša“, kateri neustrašeno zastopa naše težnje in naš stan ter najostreje obsoja podlo pisanje vseh onih listov, kateri pišejo strupene dopise in članke proti sedanjemu učiteljstvu in nam s tem spodbijajo ali celo uničujejo težko priborjeno našo avtoriteto.

V Radovljici, dne 21. grudnia 1899.

Andrej Grčar,

t. č. predsednik.

Ljudevit Stiasny,

t. č. tajnik.

Moško učiteljske v Gorici. — V zadnjem času se čujejo glasovi, da namerava vlada moško učiteljske premestiti iz Kopra v Gorico radi že znanih dogodkov in vzrokov. „Tagespost“ je tudi sporočila tako v nekem dopisu iz Primorja. Radi tega je že nastal krik in vik v „Corrieru“, ki v svojih zadnjih zdihljajih protestuje proti premeščanju omenjenega učiteljske v Gorico ter kliče svoje poslance na pomoč, češ, da naj hitro opomorejo s kako interpelacijo in protestom nevarnosti, ki preti „italijanstvu“ Gorice, ako bi se premestilo koprsko učiteljske v Gorico. Kako nespametno se branijo Slovencev! Drugod po mestih so veseli, če se jim da kaka nova srednja šola, ker vedo, da je to mestu le v korist, da je to mestu nov vir dohodkov! In naš magistrat baš vedno išče takih novih virov — čemu torej tak krik? Saj bi bilo le ustrezno magistratu, ako se mu podari nov vir dohodkov! In preden italijanski poslanci interpelujejo, naj pomislijo, kakšne važnosti je za Gorico slovenski denar! Potrebuj ga tako nujno, da brez njega bi ne mogla izhajati, in goriški Italijančki, ki to dobro vedo, ga sprejemajo z največjim veseljem. Drugače pa vprašajte tiste stanove v mestu, ki ne žive od same politike, ali se sme kar tako radi visokoleteče politike zabraniti, da pride v mesto moško učiteljske in z njim kolikor toliko dohodkov. —

Tisto bajko o „italijanstvu“ Gorice pa naj Italijani lepo spravijo ad perpetuum rei memoriam — današnj dan ji ne verjame nihče več. . .

Iz c. kr. mestnega šolskega sveta. O redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta z dné 21. vinotoka t. l. smo prejeli sledeče poročilo: Potem, ko je predsednik proglasil sklepčnost in pozdravil navzočne, je dal besedo zapisnikarju, ki je poročal o došlih kurentnih stvareh in povedal, kako so bile rešene, kar se je vzelo soglasno na znanje. Reši se pritožba nekaterih ljubljanskih stanovnikov proti samoslovenskim napisom na mestnih nemških ljudskih šolah. Franu Bahovcu, stalnemu učitelju na II. mestni deški 5 razrednici, se pripozna od dne 1. vinotoka t. l. peta, Franu Trostu, stalnemu učitelju na mestni nemški 5 razrednici, pa od dne 1. kimovca t. l. tretja starostna doklada. Za popolnitev izpraznjene službe nadučitelja na mestni 2 razrednici na Barju se sklene c. kr. deželnemu šolskemu svetu predložiti predlog. Neki mestni učiteljci se dovolijo, da se sme omožiti in potem še ostati učiteljica. Reši se več prošenj vnanjih učencev in učenk za sprejem

v tukajšnje šole, in tukajšnjih učencev in učenk za oprostitve od obveznega pouka v slovensčini. Vodstva nemških šol je pozvati, da prično z izdajo „Letnih izvestij“. V ta namen naj se izposluje pri občinskem svetu potrebni kredit, katerega naj bodo deležna tudi vodstva slovenskih mestnih ljudskih šol, ki takšna „Izvestja“ že izdajajo.

„Der Süden“. Organ für die politischen, culturellen und wirtschaftlichen Interessen der Kroaten und Slovenen. Številka 48 tega lista prinaša sledeče: Wir und die Böhmen. System und Staat. Die Delegationen und die Slaven. Mittheilungen aus Bosnien und Herzegovina, Dalmatien, Kärnten, (nach Wurms, Rotschedl und Pirker!) Kroatien und Slavonien, Küstenland, Steiermark, aus der Heimat. Allerlei. (Die Südslaven beim Kaiser. Aus der slavischen Welt, Vereinwesen. Literatur: „Aus dem Garten der Lavanter Diöcese“, gesammelt vom Lavanter Domcapitular Dr. Josef Pajek). Tudi ta številka ima prilogo (4 str.). — List stane za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld. Naročuje se v upravnistvu, Dunaj I. Plankengasse 4.

Klerikalizem na Slovenskem postopa od dne do dne besneje in rabi vsa mogoča in nemogoča sredstva, da bi si ohranil svojo napredku in ljudstvu sovražno moč. Klerikalna društva rastejo po deželi, kakor gobe po dežju, s predavanji o najbedastejših predmetih se slepi ljudi, „katoliško“ časopisje sramoti duševno neodvisne učitelje, škof zida vzgojevališča za klerikalni pomladek, cerkvene oblasti stopajo v boj proti svobodomiselni literaturi in po vseh kotih delujejo misijoni v prid socialnemu in političnemu klerikalizmu. Strupena strast preganja vse in vsakogar, kdor ne trobi v klerikalni rog. Proti temu pogubnemu zaslepljevanju našega ljudstva je ena sama pomoč: Razširjenje splošne izobrazbe in omike. Ljudstvo treba z vso energijo navajati na to, da misli. To delo je bilo v našem narodu doslej vsekakor preveč zanemarjeno. Zlasti naša inteligenca se je premalo zanimala za ljudstvo in le tako je bilo mogoče, da je postal klerikalni upliv pri nas tako velik. Zadnji čas je pa, da se to izpremeni. Kdor koli je resen prijatelj našega ljudstva, kdor želi, da ne postane ves narod plen fanatičnega klerikalizma, mora v tem oziru storiti svojo dolžnost in mora pomagati, da se povzdigne na višji duševni nivô. Javna popularno znanstvena predavanja, izdajanje poljudnih knjžic so najboljša sredstva za to. Mar slovenski narod res nima močij, ki bi bile zmožne tega dela? Profesorji, učitelji, literati, dijaki bi si lahko pridobili velikanskih zaslug na tem polju. Čas Vas kliče. Prijatelji naroda in napredka, pokažite se!

Nasprotniki slovaške zavesti na Ogrskem je tudi višja duhovščina. Zipski škof Smrečan (Szmrecsanyi), tedaj sam slovaškega rodu, je izdal na svoje duhovnike poziv, naj preprečijo pismene pritožbe Slovakov, kakršne hočejo predložiti kralju glede preziranja slovaščine pri uradih. Rožnavski škof Ivankovics — istotako rodom Slovan — je celo izdal pastirski list, v katerem priporoča Slovakom, da se poprimejo mažarskega jezika ter naj uvedejo tudi v cerkve mažarsko petje, potem se jim ne bo treba — v Ameriko seliti! Seveda delajo to cerkveni dostojanstveniki le kot poslušno orodje mažarske vlade.

Izpostavljanje otrok vrši se v Londonu tolikokrat, da je društvo Vandsvort in Klafam, ki skrbi za take izložene otročiče, izdalo oglas, da morejo dobiti starši svoje otroke do gotovega dne nazaj, ne da bi bili za svoj čin kaznovani. Društvo ima sedaj 200 otrok, katere so našli na ulici. Velika beda, ki nastane mej delavstvom vsako zimo, je kriva seveda vsega.

Jubilejska samopomoč.

Poziv! Dne 6. t. m. je umrla gospa Ana Krajnik, soproga g. nadučitelja Ivana Krajnika v Kobaridu. Pokojnica je bila v smislu § 7. društvenih pravil ud našega društva. Ker šteje društvo 183 udov, zato sem izplačal vdovcu v smislu § 3. društvenih pravil 183 gld.

V smislu § 4. lit. a društvenih pravil mora plačati vsak društvenik po smrti enega društvenika 1 gld. za prihodnji slučaj smrti.

Glede roka za to vplačilo govori lit. b § 4. tako-le: „Plačati se mora tekem enega meseca po društvenikovi smrti, (v tem slučaju do 6. prosinca 1900 l.) ki se razglasi v slovenskih učiteljskih glasilih in dnevnikih.“

§ 6. lit. b pa pravi: „Za upravne stroške plača vsak društvenik pri prvem slučaju smrti v letu 15 kr.; preostanki pridejo v rezervno podporno zalogo“. Lit c § 6. pravi: „Vsa vplačevanja se pošiljajo društvu načelniku.“

Na podstavi tega prosim p. i. ude, da mi blagovolijo poslati do 6. prosinca 1900. l. 1 gld. 15 kr.

Kdor še ni ud in želi pristopiti, mora plačati 50 kr. vstopnine (§ 6. lit. a); 1 gld. udnine (§ 4. lit. a); 1 gld. za rezervno podporno zalogo in potem vsako leto meseca svečna zopet 1 gld. (§ 5. lit. a in b); 10 kr. poštne (odborov sklep); 15 kr. za upravne stroške pri prvem slučaju smrti v letu (§ 6. lit. b.)

Na podstavi § 7. lit. e se sprejmo v društvo le oni, ki še niso stari 45 let in se izkažejo z veljavnim zdravniškim izpričalom, da so zdravi. Ti društveniki doplačajo tolikokrat po 1 gld., kolikor slučajev smrti je bilo med društveniki od ustanovitve društva. (Do danes je bil en sam slučaj smrti.)

Ljubljana, dne 8. grudna 1899.

Jakob Dimnik,
t. č. predsednik.

Šiba in druge telesne kazni v zgodovini šolske discipline.*)

Ruski spisal M. A., preložil J. M.

V poslednjem času se potegujejo nekatera zemstva, da se odpravijo telesne kazni za učečo se mladino. Nagibi temu stremljenju so toliko blagorodni, da jim donášamo polno sočuvstvo in jim želimo popolnega uspeha.

Časnikarstvo podpira ta stremljenja z vso vnetostjo, in vsak istinito omikan človek niti nasprotovati ne more pojavljajočemu se čuvstvu človekoljubnosti v našem občestvu. Ako pa se sredi občega soglasnega zbora srečavajo žalostne izjeme in se slišijo glasovi v zaščito šibe, v kateri še mnogi hočejo videti „edino sredstvo v popolnisanje porušene vesti človekove“, to izhaja očitno od tod, da pri nas jih še mnogo ni prišlo do spoznanja, da telesne kazni ponižujejo dostojanstvo človeške osebe, in niso še prepričani, da je prišla ura ostavljenja sirovih popoljševalnih sredstev, prilična barbarstvu srednjih vekov.

Pojasniti, da telesne kazni ne pristojajo človekovemu dostojanstvu, pokazati del tega zla, katero je prinesla šiba v teku zgodovine človeškemu rodu, je namen naše črtice. Omejili se bomo kolikor mogoče na to, v kolikor je šiba igrala svojo gospodujočo ulogo v šolski disciplini.

Šiba kot karatelno pedagoško sredstvo obstoji že nad dve tisoč let. Že pri starodavnih Judih, kateri so vobče telesne kazni v obili meri upotrebljali, je bila šiba dobro znano vzgojevalno sredstvo. In to ni čuda, ako se pomisli, da so Judi praktikovali tako barbarsko kaznovanje, da so pregrešivšega učenca oblivali z mrzlo vodo: v primeri s to kaznijo je bila šiba še lahka kazen. Pri

*) V tej črtici se ocenjuje ravnanje sholastikov in jezuitov v šoli precej rezko a objektivno. Naj mojemu prevodu potomci teh stanov ne zamerijo tega. Oni, ki so nekdaj tako kruto vihteli palico v šoli, so bili otroci svojega časa ter so ravnali v duhu tedanjih mračnih časov. Ker so poleg šole imeli neomejen vpliv tudi na vso nekdanjo človeško družbo, je po človeški narodi povse utemeljeno, da so svojo velikansko oblast čestokrat zlorabljali. V prevodu sem marsikatero trpko besedo ublažil, kar naj se vzame blagohotno na znanje.

v tukajšnje šole, in tukajšnjih učencev in učenk za oprostitve od obveznega pouka v slovensčini. Vodstva nemških šol je pozvati, da prično z izdajo „Letnih izvestij“. V ta namen naj se izposluje pri občinskem svetu potrebni kredit, katerega naj bodo deležna tudi vodstva slovenskih mestnih ljudskih šol, ki takšna „Izvestja“ že izdajajo.

„Der Süden“. Organ für die politischen, culturellen und wirtschaftlichen Interessen der Kroaten und Slovenen. Številka 48 tega lista prinaša sledeče: Wir und die Böhmen. System und Staat. Die Delegationen und die Slaven. Mittheilungen aus Bosnien und Herzegovina, Dalmatien, Kärnten, (nach Wurms, Rotschedl und Pirker!) Kroatien und Slavonien, Küstenland, Steiermark, aus der Heimat. Allerlei. (Die Südslaven beim Kaiser. Aus der slavischen Welt, Vereinwesen. Literatur: „Aus dem Garten der Lavanter Diöcese“, gesammelt vom Lavanter Domcapitular Dr. Josef Pajek). Tudi ta številka ima prilogo (4 str.). — List stane za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld. Naročuje se v upravnistvu, Dunaj I. Plankengasse 4.

Klerikalizem na Slovenskem postopa od dne do dne besneje in rabi vsa mogoča in nemogoča sredstva, da bi si ohranil svojo napredku in ljudstvu sovražno moč. Klerikalna društva rastejo po deželi, kakor gobe po dežju, s predavanji o najbedastejših predmetih se slepi ljudi, „katoliško“ časopisje sramoti duševno neodvisne učitelje, škof zida vzgojevališča za klerikalni pomladek, cerkvene oblasti stopajo v boj proti svobodomiselni literaturi in po vseh kotih delujejo misijoni v prid socialnemu in političnemu klerikalizmu. Strupena strast preganja vse in vsakogar, kdor ne trobi v klerikalni rog. Proti temu pogubnemu zaslepljevanju našega ljudstva je ena sama pomoč: Razširjenje splošne izobrazbe in omike. Ljudstvo treba z vso energijo navajati na to, da misli. To delo je bilo v našem narodu doslej vsekakor preveč zanemarjeno. Zlasti naša inteligenca se je premalo zanimala za ljudstvo in le tako je bilo mogoče, da je postal klerikalni upliv pri nas tako velik. Zadnji čas je pa, da se to izpremeni. Kdor koli je resen prijatelj našega ljudstva, kdor želi, da ne postane ves narod plen fanatičnega klerikalizma, mora v tem oziru storiti svojo dolžnost in mora pomagati, da se povzdigne na višji duševni nivô. Javna popularno znanstvena predavanja, izdajanje poljudnih knjžic so najboljša sredstva za to. Mar slovenski narod res nima močij, ki bi bile zmožne tega dela? Profesorji, učitelji, literati, dijaki bi si lahko pridobili velikanskih zaslug na tem polju. Čas Vas kliče. Prijatelji naroda in napredka, pokažite se!

Nasprotniki slovaške zavesti na Ogrskem je tudi višja duhovščina. Zipski škof Smrečan (Szmrecsanyi), tedaj sam slovaškega rodu, je izdal na svoje duhovnike poziv, naj preprečijo pismene pritožbe Slovakov, kakršne hočejo predložiti kralju glede preziranja slovaščine pri uradih. Rožnavski škof Ivankovics — istotako rodom Slovan — je celo izdal pastirski list, v katerem priporoča Slovakom, da se poprimejo mažarskega jezika ter naj uvedejo tudi v cerkve mažarsko petje, potem se jim ne bo treba — v Ameriko seliti! Seveda delajo to cerkveni dostojanstveniki le kot poslušno orodje mažarske vlade.

Izpostavljanje otrok vrši se v Londonu tolikokrat, da je društvo Vandsvort in Klafam, ki skrbi za take izložene otročiče, izdalo oglas, da morejo dobiti starši svoje otroke do gotovega dne nazaj, ne da bi bili za svoj čin kaznovani. Društvo ima sedaj 200 otrok, katere so našli na ulici. Velika beda, ki nastane mej delavstvom vsako zimo, je kriva seveda vsega.

Jubilejska samopomoč.

Poziv! Dne 6. t. m. je umrla gospa Ana Krajnik, soproga g. nadučitelja Ivana Krajnika v Kobaridu. Pokojnica je bila v smislu § 7. društvenih pravil ud našega društva. Ker šteje društvo 183 udov, zato sem izplačal vdovcu v smislu § 3. društvenih pravil 183 gld.

V smislu § 4. lit. a društvenih pravil mora plačati vsak društvenik po smrti enega društvenika 1 gld. za prihodnji slučaj smrti.

Glede roka za to vplačilo govori lit. b § 4. tako-le: „Plačati se mora tekom enega meseca po društvenikovi smrti, (v tem slučaju do 6. prosinca 1900 l.) ki se razglasi v slovenskih učiteljskih glasilih in dnevnikih.“

§ 6. lit. b pa pravi: „Za upravne stroške plača vsak društvenik pri prvem slučaju smrti v letu 15 kr.; preostanki pridejo v rezervno podporno zalogo“. Lit c § 6. pravi: „Vsa vplačevanja se pošiljajo društvu načelniku.“

Na podstavi tega prosim p. i. ude, da mi blagovolijo poslati do 6. prosinca 1900. l. 1 gld. 15 kr.

Kdor še ni ud in želi pristopiti, mora plačati 50 kr. vstopnine (§ 6. lit. a); 1 gld. udnine (§ 4. lit. a); 1 gld. za rezervno podporno zalogo in potem vsako leto meseca svečna zopet 1 gld. (§ 5. lit. a in b); 10 kr. poštine (odborov sklep); 15 kr. za upravne stroške pri prvem slučaju smrti v letu (§ 6. lit. b.)

Na podstavi § 7. lit. e se sprejmo v društvo le oni, ki še niso stari 45 let in se izkažejo z veljavnim zdravniškim izpričalom, da so zdravi. Ti društveniki doplačajo tolikokrat po 1 gld., kolikor slučajev smrti je bilo med društveniki od ustanovitve društva. (Do danes je bil en sam slučaj smrti.)

Ljubljana, dne 8. grudna 1899.

Jakob Dimnik,
t. č. predsednik.

Šiba in druge telesne kazni v zgodovini šolske discipline.*)

Ruski spisal M. A., preložil J. M.

V poslednjem času se potegujejo nekatera zemstva, da se odpravijo telesne kazni za učečo se mladino. Nagibi temu stremljenju so toliko blagorodni, da jim donášamo polno sočuvstvo in jim želimo popolnega uspeha.

Časnikarstvo podpira ta stremljenja z vso vnetostjo, in vsak istinito omikan človek niti nasprotovati ne more pojavljajočemu se čuvstvu človekoljubnosti v našem občestvu. Ako pa se sredi občega soglasnega zbora srečavajo žalostne izjeme in se slišijo glasovi v zaščito šibe, v kateri še mnogi hočejo videti „edino sredstvo v popoljšanje porušene vesti človekove“, to izhaja očitno od tod, da pri nas jih še mnogo ni prišlo do spoznanja, da telesne kazni ponižujejo dostojanstvo človeške osebe, in niso še prepričani, da je prišla ura ostavljenja sirovih popoljševalnih sredstev, prilična barbarstvu srednjih vekov.

Pojasniti, da telesne kazni ne pristojajo človekovemu dostojanstvu, pokazati del tega zla, katero je prinesla šiba v teku zgodovine človeškemu rodu, je namen naše črtice. Omejili se bomo kolikor mogoče na to, v kolikor je šiba igrala svojo gospodujočo ulogo v šolski disciplini.

Šiba kot karatelno pedagoško sredstvo obstoji že nad dve tisoč let. Že pri starodavnih Judih, kateri so vobče telesne kazni v obili meri upotrebljali, je bila šiba dobro znano vzgojevalno sredstvo. In to ni čuda, ako se pomisli, da so Judi praktikovali tako barbarsko kaznovanje, da so pregrešivšega učenca oblivali z mrzlo vodo: v primeri s to kaznijo je bila šiba še lahka kazen. Pri

*) V tej črtici se ocenjuje ravnanje sholastikov in jezuitov v šoli precej rezko a objektivno. Naj mojemu prevodu potomci teh stanov ne zamerijo tega. Oni, ki so nekdaj tako kruto vihteli palico v šoli, so bili otroci svojega časa ter so ravnali v duhu tedanjih mračnih časov. Ker so poleg šole imeli neomejen vpliv tudi na vso nekdanjo človeško družbo, je po človeški narodi povse utemeljeno, da so svojo velikansko oblast čestokrat zlorabljali. V prevodu sem marsikatero trpko besedo ublažil, kar naj se vzame blagohotno na znanje.

nekdanjih Hebrejcih, pri katerih je bilo osnovno načelo vzgoje strah božji, je bila šolska disciplina tudi sirova, kar je razvideti iz mnogih mest v bibliji.

Šiba ali „žezlo“ je igrala v odgoji važno ulogo, ker je našla v teoretiških nazorih hebrejske pedagogike načelno upravičenost.

„Komur je žal šibe“ — tako beremo v pričah Salomonovih — „ta ne ljubi sina, kdor ga pa ljubi, ta ga strahuje izza detinstva. (XII., 25). Ne puščaj mladeniča brez strahovanja; ako ga kaznuješ s šibo, on ne umre; ti ga kaznuješ s šibo in rešiš dušo pogube“ (Prič. Sal. XIII., 14). Še značilneje je sledeče mesto: „Kaznuj sina svojega, dokler imaš še kaj nade in ne daj se motiti krikom njegovim“. (Pr. XIX., 18). Trditi se more tedaj gotovo, da so ta pravila našla uporabo pri pedagoški praksi starih Hebrejcev, ako se oziramo prvič na osnovno točko naziranja v hebrejski pedagogiki, z druge strani pa tudi na to, da se dandanes učitelji v hebrejskih šolah v obili meri upotrebijo šibo za poplajevanje svojih učencev.

Celo v Greciji, katera se je proslavila s humannostjo svoje kulture, je prvi čas ustanovitve šol kraljevala — šiba. Aristofon, oplakovaje sprijenost nprav svojega časa, navaja dobri red v nekdanjih šolah tako-le: Povem vam, kakova je bila stara vzgoja v srečnem času, ko sem se jaz učila — (to namreč govori boginja pravičnosti) — in ko je zmernost bila pravilom. Takrat so otroci dohajali z nepokrito glavo in bosimi nogami na ulice, bodisi dež ali sneg, ter skupno v strogem redu šli v glasbeno šolo. Tam so posedli skromno in tiho. Učili so jih popevati kakršnih koli lepih pesmi. Učitelj jim je pel z mirno važnostjo pesem ali himno. Ako pa je kateri napačno zapel, ta je bil močno nasekan“. Ta karakteristika se nanaša na atensko šolo s početnega perijoda njih osnutja. V posledstvu se je sirovost discipline ublažila, in Platon na primer dopušča kaznovanje z udarci samo v slučaju, ako učenec ne kaže spoštovanja do staršev ali pa prestopi kakšen važen vzgojevalni zakon.

V špartanski šoli pa je šiba gospodovala ves čas, dokler je Šparto prešinjal bojni duh. Telesno moč in bojno odličje je v prvi vrsti cenil Špartanec. Za razvitje telesne utrjenosti so se upotrebila vsa sredstva, in potemtakem tudi šibe niso mogli pozabiti špartanski odgojitelji. Eksekucija se je praktikovala v špartanskih šolah ne kot kazen za prestopke, temveč kot sredstvo za utrjenje telesa mladih Špartancev. Vsak špartanski odgojitelj (*παιδονόμος*) je imel nalašč nekaj takih ljudi, ki so opravljali službo eksekutorja ter se nazivali mastigofore, t. j. šibonosce. Z namenom, privaditi otroke prenašati bol, so jih bičali pri vsaki ugodni priliki. Tako so na vsakoletni praznik Artemide Orfijske sekali mladeniče do krvi. Temu so prisostovali starši sami in hrabril svoja deteta, biti trdim in moškim, in ti so bodri in veseli brez krika prenašali udarce; drugi zopet, to je res, so mrtvi padali pod udarci mastigoforov, a čuti ni bilo ne enega glasu. Vsak mož ali starec je imel ne samo pravico, temveč tudi dolžnost, paziti na prestopke mladine ter dečka na mestu pregreška kaznovati s trstom. (Dalje.)

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1591

o. šol. sv. Na trirazrednici v Št. Ruprtu se razpisuje učiteljska služba na paralelki s postavnimi dohodki v začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se do dne 10. prosinca 1900 predpisanim potom vlagajo tu-sem.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 7. listopada 1899.

Št. 1035

o. šol. sv. Na enorazrednici na Črešnjevcu pri Semiču je razpisana služba učitelja-voditelja s postavno plačo in prostim stanovanjem v stalno, oziroma začasno nameščenje. V slučaju pomanjkanja moških prosilcev se služba lahko kaki učiteljici vendar-le začasno odda.

Prošnje je vlagati do 15. prosinca 1900 pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Črnomlju.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 16. grudnia 1899.

Listnica uredništva:

Vsi članki in dopisi, namenjeni našemu listu, naj se pošiljajo le pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. — Vsem somišljenikom: Srečno in veselo novo leto!

V zalogi R. Šeberjeve tiskarnice v Postojni je ravnokar izšel:

Ročni zapisnik

imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja
na Kranjskem,
Južno - Štajarskem in Primorskem

in z osebnim staležem

kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto

1899/1900.

VI. LETNIK.

Sestavil

Štefan Primožič,

učitelj.

Cena: za 75 učen. 70 kr., za 100 učen.
75 kr., za 125 učen. 80 kr., za 150 učen.
85 kr. itd., po pošti 5 kr. več.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnogoj, nadčitatelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Pance. — Last in založba „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Tiska Millčeva tiskarnica v Ljubljani.

nekdanjih Hebrejcih, pri katerih je bilo osnovno načelo vzgoje strah božji, je bila šolska disciplina tudi sirova, kar je razvideti iz mnogih mest v bibliji.

Šiba ali „žezlo“ je igrala v odgoji važno ulogo, ker je našla v teoretiških nazorih hebrejske pedagogike načelno upravičenost.

„Komur je žal šibe“ — tako beremo v pričah Salomonovih — „ta ne ljubi sina, kdor ga pa ljubi, ta ga strahuje izza detinstva. (XII., 25). Ne puščaj mladeniča brez strahovanja; ako ga kaznuješ s šibo, on ne umre; ti ga kaznuješ s šibo in rešiš dušo pogube“ (Prič. Sal. XIII., 14). Še značilneje je sledeče mesto: „Kaznuj sina svojega, dokler imaš še kaj nade in ne daj se motiti krikom njegovim“. (Pr. XIX., 18). Trditi se more tedaj gotovo, da so ta pravila našla uporabo pri pedagoški praksi starih Hebrejcev, ako se oziramo prvič na osnovno točko naziranja v hebrejski pedagogiki, z druge strani pa tudi na to, da se dandanes učitelji v hebrejskih šolah v obili meri upotrebijo šibo za poplajevanje svojih učencev.

Celo v Greciji, katera se je proslavila s humannostjo svoje kulture, je prvi čas ustanovitve šol kraljevala — šiba. Aristofon, oplakovaje sprijenost nprav svojega časa, navaja dobri red v nekdanjih šolah tako-le: Povem vam, kakova je bila stara vzgoja v srečnem času, ko sem se jaz učila — (to namreč govori boginja pravičnosti) — in ko je zmernost bila pravilom. Takrat so otroci dohajali z nepokrito glavo in bosimi nogami na ulice, bodisi dež ali sneg, ter skupno v strogem redu šli v glasbeno šolo. Tam so posedli skromno in tiho. Učili so jih popevati kakršnih koli lepih pesmi. Učitelj jim je pel z mirno važnostjo pesem ali himno. Ako pa je kateri napačno zapel, ta je bil močno nasekan“. Ta karakteristika se nanaša na atensko šolo s početnega perijoda njih osnutja. V posledstvu se je sirovost discipline ublažila, in Platon na primer dopušča kaznovanje z udarci samo v slučaju, ako učenec ne kaže spoštovanja do staršev ali pa prestopi kakšen važen vzgojevalni zakon.

V špartanski šoli pa je šiba gospodovala ves čas, dokler je Šparto prešinjal bojni duh. Telesno moč in bojno odličje je v prvi vrsti cenil Špartanec. Za razvitje telesne utrjenosti so se upotrebila vsa sredstva, in potemtakem tudi šibe niso mogli pozabiti špartanski odgojitelji. Eksekucija se je praktikovala v špartanskih šolah ne kot kazen za prestopke, temveč kot sredstvo za utrjenje telesa mladih Špartancev. Vsak špartanski odgojitelj (*παιδονόμος*) je imel nalašč nekaj takih ljudi, ki so opravljali službo eksekutorja ter se nazivali mastigofore, t. j. šibonosce. Z namenom, privaditi otroke prenašati bol, so jih bičali pri vsaki ugodni priliki. Tako so na vsakoletni praznik Artemide Orfijske sekali mladeniče do krvi. Temu so prisostovali starši sami in hrabril svoja deteta, biti trdim in moškim, in ti so bodri in veseli brez krika prenašali udarce; drugi zopet, to je res, so mrtvi padali pod udarci mastigoforov, a čuti ni bilo ne enega glasu. Vsak mož ali starec je imel ne samo pravico, temveč tudi dolžnost, paziti na prestopke mladine ter dečka na mestu pregreška kaznovati s trstom. (Dalje.)

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1591

o. šol. sv. Na trirazrednici v Št. Ruprtu se razpisuje učiteljska služba na paralelki s postavnimi dohodki v začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se do dne 10. prosinca 1900 predpisanim potom vlagajo tu-sem.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 7. listopada 1899.

Št. 1035

o. šol. sv. Na enorazrednici na Črešnjevcu pri Semiču je razpisana služba učitelja-voditelja s postavno plačo in prostim stanovanjem v stalno, oziroma začasno nameščenje. V slučaju pomanjkanja moških prosilcev se služba lahko kaki učiteljici vendar-le začasno odda.

Prošnje je vlagati do 15. prosinca 1900 pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Črnomlju.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 16. grudnia 1899.

Listnica uredništva:

Vsi članki in dopisi, namenjeni našemu listu, naj se pošiljajo le pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. — Vsem somišljenikom: Srečno in veselo novo leto!

V zalogi R. Šeberjeve tiskarnice v Postojni je ravnokar izšel:

Ročni zapisnik

imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja
na Kranjskem,
Južno - Štajarskem in Primorskem

in z osebnim staležem

kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto

1899/1900.

VI. LETNIK.

Sestavil

Štefan Primožič,

učitelj.

Cena: za 75 učen. 70 kr., za 100 učen.
75 kr., za 125 učen. 80 kr., za 150 učen.
85 kr. itd., po pošti 5 kr. več.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnogoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Pance. — Last in založba „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Tiska Millčeva tiskarnica v Ljubljani.